AC – 07/07/2023
Item No. – 8.1(N)

AS Per NEP 2020

University of Mumbai

07/

Title of the program

A- **P.G. Diploma in Performing Folk Arts**
B- Master of Performing Arts (Folk Arts) (Two Year) } **-2023-24**
C- Master of Performing Arts (Folk Arts) (One Year) -2027-28

Syllabus for

Semester –(I & II)

Ref: GR dated 16th May,2023 for Credit Structure of PG

University of Mumbai

PREAMBLE:-

1) INTRODUCTION

The University of Mumbai has proposed to commence two year Master of Performing Arts (Folk Arts) (P.G.Degree two years Program) under the aegis of Lokkala Academy, Mumbai.

A Folk Art is the expression of the ethos of a community through music, dance or drama performance is its basic characteristics. Hence Performing Folk Art has always been an indivisible part of community life and culture. Community life manifests itself through Folk Arts relating to contemporary life which are naturally inspired and instinctive traditionalism is their hallmark. That is why the entire Folk lore is said to be the 'Science of Tradition' the legacy of Folk-Art is transmitted from generation to generation. It's from is like that of banyan tree. The branches leaves and exposed roots become old and get withered while new ones sprout in their place. These manifestations of the people songs dance and drama which spring from amongst the people and for the people go into yet another bloom. The building bloks of contemporaneous community life which have outlived their relevance drop off and new shoots of new expression manifest themselves.

Richard Darsons in his book Folk Lore and Folk Life while defining performing Folk Art or what traditionally goes by the form folk play observes,

'Drama of any sorts calls for the creation of a play-world by the players, generally through use the conventional symbolic objects, masks, costumes, a special area for playing and conventional stylized actions.'

Indian culture is one of symbols. The core of Indian culture having tradition of thousands of years was originally Folk Culture in which rites, actions and plays relating to the power that underlines the governance of the universe, holds a place of extraordinary importance. These ritualistic commandments took the form of performing arts with the changing times. Religion sects, customs, traditions and faiths expert a tremendous influence on the mass mind Folk-Lore and performing Folk Arts are woven around spiritualism social awakening and entertainment.

Till date no scientific study of Indian Folk Literature and performing Folk Arts collection collation and presentation without studying the basic spirit of performing folk arts. A lot of creativity is possible through nature instincts in folk –Arts which also leads to personality developments. Recently Indian Folk art has been getting professionalized at the national as well as international level. It also greatly influences theatre, films and all other forms which skill fully utilized various Folk-Arts

In modern times the study of music, dance and dramatics has become essential so is the case with the performing Folk-Arts which is increasingly finding its way in commercial arena. The Folk-Arts gets carried form one generation to other through an informal system of education –gurukul. But now its formal and scientific study has become imperative and hence an effort is being made to introduce a formal course in performing folk art at the university level. In new national Education policy there is a emphasis on education related to moral values performing folk arts enhance the value based education.

Title: - Master of Performing Arts (Folk Arts)- II Year

Eligibility: Graduation in any Faculty

Duration: Two year

Fees: 25,000/-

Capacity – 25 students per course

Teachers qualification (Theory): An outstanding scholar with established

Teacher's qualification (Practical’s): reputation that has made significant contribution to knowledge

Medium: Marathi

Scheme: Theory & Practical

2) <u>AIMS AND OBJECTIVES OF LOKKALA ACADEMY</u>:

To impart scientific knowledge of Folk Lore and performing Folk Arts

To encourage the professionalism in performing Folk art filed

To create the academic ambience in performing Folk Art filed

To encourage the research, documentation and development work in PFA filed

To create the powerful link between traditional approach and innovative approach

3) LEARNING OUTCOMES

To create an additional avenue of self-employment for students of the University of Mumbai and also to benefit the cultural arena by providing it with suitably trained persons in the field of performing Folk Arts.

To prepare students to exploit opportunities in the field of performing Folk Art, Folk performance administration, Folk Research and exploit the possibilities of mass education and communication through Folk performance which will help students to work with print media electronic media through folk-culture background.

4) <u>ANY OTHER POINT</u>

To train all round folk-theatre professionals, who will provide leadership to the folk theatre culture of the country and work as facilitators for national and International folk- theatre.

The Academy will also undertake to plan and implement master courses and certificate courses in the field of performing Folk Arts in Future

5) Credit Structure of the Program:- **Parisshishta - 1**

R______________

Master of Performing Arts (Folk Arts)

Year (2Yr PG)	Level	Sem. (2Yr)	Major				RM	OJT / FP	RP	Cum.Cr.	Degree
			Mandatory*	Credits	Electives Any one	Credits					
I	6.0	SemI	Course 1 Folklore & Performing Folk Arts (Theory) Course 2 History of Folk Arts and Classification (Theory) Course 3 Folk Instruments (Practical) Course 4 Folk Song (Practical)	4 4 4 2	Course 1 Tamasha Performance OR Course 2 Dashavatar Performance	4	4	60		22	**PG Diploma (after 3 Years Degree)**
		SemII	Course 1 Performing Elements of Folk Arts (Theory) Course 2 Study of Folk Drama script (Theory) Course 3 Presentation style of folk Dance (Practical) Course 4 Presentation style of folk Acting (Practical)	4 4 4 2	Course 1 Performance of Rituals folk Drama,(Jagran Gondha)l OR Course2 Performance of devotional folk drama (Bharud, Dashavtar)	4		4		22	
Cum. Cr. For PGDiploma			28		8		4	4		44	

R_______________ **Master of Performing Arts (Folk Arts)**

Exit option: PG Diploma (44 Credits) after Three Year UG Degree

Year (2Yr PG)	Level	Sem. (2Yr)	Major						RM	OJT / FP	RP	Cum.Cr.	Degree
			Mandatory*	**Credits** Credits	**Hours**	**Electives** **Any one**	Credits	**Hours**					
II	**6.5**	**Sem III**	Course 1 History of Indian Folklore (Theory) Course 2 History & Classification of Indian Performing Folk Arts (Theory) Course 3 Practical of Performing Folk Arts - Bhavai (Practical) Course 4 Practical of Performing Folk Arts – Nautanki (Practical)	4 4 4 2		Any 4 credit Swayam course related to Folk Arts/ Music/ Dance Drama Course 1Bihu Dnce -Assam OR Lavni Dance – Maharashtra Course 2 Tarpa Dance – Maharashtra OR Ghumar Dance- Rajasthan	4				4	22	
		Sem IV	Course 1 A study of performance in Indian folk theater style (Theory) Course 2 Biography of Indian Folklorists & Folk Artist (Theory) Course 3 Study Tour	4 4 4		Any 4 credit Swayam course related to Folk Arts/ Music/ Dance Drama Course 1 **Performance of** Povada (Ballads song) OR **Performance of** Pandvani – Chattisgad Course 2 **Performance of** Bharud OR Kabir Gayan	4				6	22	
Cum. Cr. For PGDiploma			26			**8**			10			44	
Cum. Cr. for 2 Yr PGDegree			54			**16**			4	**4**	10	88	

लोककला अकादमी, मुंबई विद्यापीठ

विषय

प्रयोगात्म लोककला
(पदव्युत्तरपदवी अभ्यासक्रम)

Title
Master of Performing Arts (Folk Arts)
(Post Graduate course)

अभ्यासक्रम पदवी शिर्षक : 'प्रयोगात्म लोककला' पदव्युत्तर पदवीका / पदवी

शैक्षणिक योग्यता : उच्च पदवी, कुठलाही पदवीधर विद्यार्थी या कोर्सला प्रवेश घेऊ शकेल.

अभ्यासक्रम कालावधी : पदव्युत्तर पदवी 2 वर्षे

सेमिस्टर: चार सेमिस्टर (प्रतिवर्ष दोन सेमिस्टर)
(प्रथम सत्र एक सेमिस्टर, व्दितिय सत्र एक सेमिस्टर)

कोर्स क्रेडीट्स : एकूण 88 क्रेडीट (22credit×4semester)

विद्यार्थी वर्ग संख्या : 25-25 (प्रथम आणि व्दितीय वर्ष एकूण 50 विद्यार्थी)

सेमिस्टर १

कोर्स १- लोकसाहित्य आणि लोककला (सैद्धांतिक)

Folklore & Folk Arts (Theory)क्रेडीट – ४

---

१ लोकसाहित्याचे अविभाज्य अंग म्हणून लोककला ओळखल्या जातात. लोकसाहित्याचा अभ्यास म्हणजे प्रत्येक लोकसमूहाच्या वर्तमान आविष्काराचा स्थल काल सापेक्ष अभ्यास होय.

२ पारंपरिकता, मौखिकता, सहजस्फुर्तता, उत्स्फूर्तता, स्थलकाल संवादित्व व नित्यनुतानता अविष्कारांची भारीतभूमी ही लोककलांची वैशिष्ट्ये म्हणता येईल.

३ लोकसंस्कृती आणि लोकसाहित्याचे व्यक्त कृतीरूप म्हणजे लोककला प्रकार. लोककलांचा इतिहास समजावून घेताना लोकसाहित्याचा अभ्यास आवश्यक व अनिवार्य आहे. त्यात खालील प्रकरणे समाविष्ट करण्यात आली आहेत.

१) लोकसाहित्य : व्युत्पत्ती, उपपत्ती, विकास

: लोकसाहित्याचे स्वरूप व इतिहास

: लोकसाहित्याचे वर्गीकरण

: लोकसाहित्याच्या अभ्यासाच्या दिशा

अ) सांस्कृतिक इतिहास

ब) धर्मेतिहास

क) समाजशास्त्रीय अभ्यास

ड) भाषाशास्त्रीय अभ्यास

इ) मानववंशशास्त्रीय अभ्यास

ई) मानसशास्त्रीय अभ्यास

उ) लोकसाहित्य आणि लोककलांचा परस्पर संबध

ऊ) लोकसाहित्याची अभ्यास पद्धती

१) क्षेत्रीय अभ्यास २) ग्रांथिक अभ्यास

अभ्यासग्रंथ नामावली

1. लोकरंग आणि अभिजात रंगभूमी : डॉ. प्रभाकर मांडे
2. मौखिक वाङमयची लोकसाहित्याची रूपरेखा : दुर्गा भागवत, वरदा प्रकाशन
3. लोकरंगभूमी : डॉ. प्रभाकर मांडे, गौदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद, प्र. आवृत्ती, डिसेंबर 1996
4. लोकरंगकला परंपरा : डॉ. प्रभाकर मांडे
5. लोकनागर रंगभूमी : डॉ. तारा भवाळकर
6. लोकसाहित्य वाङमय प्रवाह : डॉ. तारा भवाळकर

7. लोकपरंपरा आणि स्त्री प्रतिभा : डॉ. तारा भवाळकर
8. यक्षगाण आणि मराठी नाट्य परंपरा : डॉ. तारा भवाळकर
9. लोकसंस्कृतीचे उपासक : डॉ. रा. चि. ढेरे
10. झाडीपट्टी रंगभूमी : श्री. धनंजय नाकाडे धनंजय प्रकाशन, वडसा, 1992
11. नाटक लोक आणि लौकिक : श्री.प्रकाश मेदनकर, कल्पना प्रकाशन नांदेड 2001
12. लोकगंगा : महाराष्ट्राच्या लोककला आणि लोकनृत्ये : सदानंद राणे, डिंपल प्रकाशन, मुंबई
13. विदूषक संकल्पना आणि स्वरूप : डॉ.मोनिका ठक्कर
14. भुलजा- भुलाबाई के लोकगीत उद्देश और अर्थ : डॉ. मोनिका ठक्कर
15. लोकरंग- नाट्यरंग - डॉ. मोनिका ठक्कर
16. Folk theatre forms of Maharashtra: Dr. Monika Thakkar
17. Tradition of Indian folk dance: Dr. kapila vatsayan
18. Folklore and Folk life an Introduction: Edited by Rechard M. Dorson
19. लोकलेणी, संपादक डॉ. प्रकाश खांडगे, लोकवाङ्मय गृह, २०१६

सेमिस्टर १

कोर्स २ – लोककलेचा इतिहास आणि वर्गीकरण (सैद्धांतिक)

History of Folk Arts & Classification (Theory) **क्रेडीट ४**

---

१ समूहमनाचा गीत, नृत्य, नाट्य, संगीतमय अविष्कार म्हणजे लोककला होय. प्रयोगात्मकता हा लोककलांचा स्थायीभाव असतो. लोककलांचे निर्वहन हे एका पिढीकडून पुढच्या पिढीकडे मौखिक पद्धतीने होत असते.
२ यातुक्रिया, यात्वात्मक विधी, विधीनाट्य हा लोककलांचा मूलस्त्रोत होय. वनसंस्कृती, ग्रामसंस्कृती आणि नागरसंस्कृती या मानवी विकासाच्या तीनही अवस्थांमध्ये लोककलांचे दर्शन ठाई ठाई घडते.
३ अध्यात्मिक उद्बोधन, लोकप्रबोधन आणि निखळ रंजन या त्रिसूत्रीवर लोककलांचा डोलारा उभा आहे.

1) लोककला : व्युत्पत्ती, उत्पत्ती, व्याख्या
2) लोककलांचीगुणवैशिष्ठये :
   अ) पारंपरिकता
   ब) मौखिकता
   क) स्थलकाल संवादित्व
   ड) अध्यात्मिक उद्बोधन, लोकप्रबोधन, लोकरंजनासारखे विशिष्ठ हेतू, देवदेवतांचे तुष्टीकरण, समष्टीचे तुष्टीकरण.
   इ) सहजस्फुर्तता, उत्स्फूर्तता, नित्यनूतनता
   ई) देवतावातरण, देवता संचार, देवता संकीर्तन, भारीतभूमी

3) लोककलांचा आकृतिबंध
अ) शिथिलता, लवचिकता
ब) लोकधाटी शैलीचा

4) लोककलांच्या वर्गीकरणाच्या पद्धती
1) स्थलसापेक्ष वर्गीकरण
   अ) अंगणीय कलाप्रकार
   आ) प्रांगणीय कलाप्रकार
   इ) मंदिर परिसरातील कलाप्रकार
   ई) कृषी क्षेत्रातील कलाप्रकार
2) रससापेक्ष वर्गीकरण
   अ) वीररस प्रधान लोककला
   आ) शृंगाररस प्रधान लोककला
   इ) भक्तीरस प्रधान लोककला
   ई) वात्सल्य, करुणरस प्रधान लोककला

3) हेतूसापेक्ष वर्गीकरण

अ) सकामभक्तीच्या लोककला प्रकार

आ) लोकप्रबोधनाचे लोककला प्रकार

इ) रंजनप्रधान लोककला प्रकार

4) प्रादेशिक वर्गीकरण

अ) खानदेशी लोककला

आ) वायदेशी लोककला

इ) वैदर्भीय लोककला

ई) कोकणातील लोककला

उ) मराठवाड्यातील लोककला

ऊ) प. महाराष्ट्रातील लोककला

5) समाजसापेक्ष वर्गीकरण

अ) आदिवासी लोककला

आ) भटक्या विमुक्तांच्या लोककला

इ) अठरापगड जाती – जमातीच्या लोककला

6) संप्रदायसापेक्ष वर्गीकरण

अ) महानुभाव संप्रदायाचे लोककला प्रकार

आ) नाथ संप्रदायाचे लोककला प्रकार

इ) वारकरी संप्रदायाचे लोककला प्रकार

ई) दत्त संप्रदायाचे लोककला प्रकार

उ) समर्थ संप्रदायाचे लोककला प्रकार

ऊ) शाक्तपंथी लोककला प्रकार

ऋ) सत्यशोधक चळवळीतील लोककला प्रकार

ऌ) साम्यवादी चळवळीतील लोककला प्रकार

ऍ) समाजवादी चळवळीतील लोककला प्रकार

ऐ) विशिष्ठ धर्म – संस्कृतीचा प्रचार – प्रसार करणारे लोककला प्रकार

5) प्रयोगात्म लोककलांचे उपप्रकार

6) लोककलांची मौखिक परंपरेतील सौंदर्यस्थळे

7) लोककलांचा आदिबंधात्मक अभ्यास

8) लोककलांचा आशय आणि शैलीचा अभ्यास

9) महाराष्ट्रातील लोककला प्रकार व भारतीय लोककला प्रकारांचा तौलनिक अभ्यास

उदा. अ) तमाशा- भवाई – नौटंकी- जात्रा

ब) लळीत – दशावतार – यक्षगान

क) कीर्तन – भारुड – पंडवानी

ड) धनगरी गजढोल नृत्य – ढोलू कुनिथा – थपेटू गुलू – भांगडा

इ) कलगीतुरा – मांगनीयार

ई) लावणी- वाघ्यामुरळी- कालबेलीया

उ) तालवाद्य कचेरी – पंचवाद्यम

ऊ) चित्रकथी- काष्ठपंचालिका- कठपुतली

ए) आदिवासी घुसाडी नृत्य – ढेमसा नृत्य – सिद्दी धमाल

अभ्यासग्रंथ नामावली

1. लोकसाहित्याचे स्वरूप , डॉ. प्रभाकर मांडे, गोदावरी प्रकाशन, औरंगाबाद, २००९
2. मराठीचे लोकनाट्य तमाशा कला आणि साहित्य, नामदेव व्हटकर, अजब पब्लिकेशन, कोल्हापूर, २०१०.
3. संत ज्ञानेश्वर आणि संत मीराबाई यांची मधुरा भक्ती, डॉ. दीपा क्षीरसागर, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे,
4. १९९९
5. पेशवाईतील लावणी, संपादक, डॉ सयाजीराव गायकवाड, प्रा. आनंद गिरी, ज्ञान मंगल प्रकाशन, सोलापूर,
6. २०२१
7. लोकसंस्कृती आणि लोकसाहित्य (भारतीय संकल्पना आणि परंपरा), डॉ. अनिल सहस्त्रबुद्धे, चिन्मय प्रकाशन,
8. औरंगाबाद, २०२२
9. भारतीय ललित कालाओ की ज्ञानप्रणाली (परंपरा तथा नावाचार), संपादक डॉ अनया थत्ते, सत्यम पब्लिशिंग
10. हाऊस, नई दिल्ली,२०२१
11. लोकनाट्याची परंपरा, वि. कृ जोशी, ठोकळ प्रकाशन, पुणे, १९६१
12. गौळण वाङ्मय आणि स्वरूप, डॉ. रामचंद्र देखणे, विश्वकर्मा पब्लिकेशन, पुणे, २०२१
13. तमाशा एक रांगडा खेळ, डॉ गणेश चंदनशिवे, डिम्पल प्रकाशन, मुंबई, २०१८
14. लोकपरंपरेचे शिल्पकार,डॉ गणेश चंदनशिवे, डिम्पल प्रकाशन, मुंबई, २०२२
15. Typological insights into Folklore of Goa, Dr. Pandurang Phaldesai, Saasaai Publication,Goa
16. स्वातंत्रोत्तर मराठी पोवाडा, डॉ. सयाजीराव गायकवाड, अक्षर दालन प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१९
17. महाराष्ट्राच्याप्रयोगात्मलोककला - डॉ.प्रकाशखांडगेसाहित्यसंस्कृतीमंडळमहाराष्ट्रशासन२०१७.
18. भंडारबुक्काडॉ.प्रकाशखांडगे -मैत्रेयप्रकाशन
19. खंडोबाचेजागरण - डॉ.प्रकाशखांडगेलोकवाङ्मयग्रह

सेमिस्टर १

कोर्स ३ लोकवाद्य वादन – तालकचेरी प्रशिक्षण (प्रात्यक्षिक)

Folk Instruments Training (practical) क्रेडीट ४

वाद्य : ढोलकी, दिमडी, संबळ, पखवाज, ढोल या वाद्यांचे विद्यार्थ्यांना सादरीकरणासह प्रशिक्षण

सेमिस्टर १

कोर्स ४ लोकगीत गायन प्रशिक्षण (प्रात्यक्षिक)

Folk singing Training (practical) क्रेडीट २

लोकगीत – तमाशा, भारुड, पोवाडा, दशावतार, विधीनाट्य या प्रयोगात्म लोककला प्रकारातील लोकगायकीचे विद्यार्थ्यांना सादरीकरणासह प्रशिक्षण

सेमिस्टर १

निवडक

Electives क्रेडीट ४

विद्यार्थ्यांना आपल्या स्वेच्छेनुसार खाली दिलेल्या कुठल्याही एका कलाप्रकारचा अभ्यास करता येईल

कोर्स १

तमाशाचे सादरीकरण

किंवा

कोर्स २

दशावताराचे सादरीकरण

सेमिस्टर १

संशोधन पध्दती

Research method क्रेडीट ४

विद्यार्थ्यांनी लोकसाहित्य लोककलेचा अभ्यास करताना ग्रांथिक आणि क्षेत्रीय संशोधन पद्धतीचा अभ्यास करणे अनिवार्य आहे .

प्रश्नपत्रिकेचा नमुना सेमिस्टर १ टोटल क्रेडिट (२२) :-

Credit- 4

Course 1 : Folklore & Performing Folk Arts (Theory)

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

१) लोकगीताचे विशेष लिहा.

२) लोकवथेची व्याख्या सांगून लोककथेची परंपरा स्पष्ट करा.

३) "परंपरेने चालत आलेले जीवन जगणाऱ्या समाजातील लोकविश्वास, लोकश्रद्धा, आचार–विचार, रूढी, प्रथा, कथा, गीत इ. समावेश लोकसाहित्यात होतो." या विधानाच्या आधारे लोकसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

निवडक Credit-4

१) विधिनाट्य जगरण गोंधळाचे प्रयोगात्मक रूप सादरीकरणासह प्रस्तुत करा

किंवा

भारुड, दशावतार या भक्तिनाटयाचे प्रयोगात्मक रूप सादरीकरणासह प्रस्तुत करा

Credits-4

Course 2 : History of Folk Arts And Classifications (Theory)

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
२) प्रत्येक प्रश्नापुढे गुण दिलेले आहेत.

१) महाराष्ट्रातील अंगणीय लोककला प्रकार, प्रांगणीय लोककला प्रकार कोणते ते सांगा.

किंवा

लोककलांची गुणवैशिष्ट्ये सांगा.

२) तमाशा या लोककलेचे विशेष सोदाहरण लिहा.

३) लोककलांचे हेतूसापेक्ष वर्गीकरण करा.

किंवा

लोककलांचे संप्रदाय सापेक्ष वर्गीकरण करा.

(Credit-4)

Course 3 : लोकवाद्य वादन- तालकचेरी प्रशिक्षण (प्रात्यक्षिक) (मौखिक परीक्षा)

Folk Instrument (Practical)

विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केलेल्या लोकवाद्यांचे शास्त्रशुद्ध पद्धतीने सादरीकरन करने अनिवार्य आहे

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

१) लोकवाद्याची व्याख्या ?

२) लोकवाद्याची जडण घडण कशी होते ?

३) विधिनाटयात कुठले वाद्य वाजवले जाते सादरीकरणासह स्पष्ट करा

४) ढोलकी वाद्य हे धनवाद्य आहे चर्चा करा.

५) पखवाज हे कुठल्या परंपरेने वाजवतात सादरीकरण करूण दाखवा

(Credit: 2)

Course 4 : लोकगीत गायन प्रशिक्षण (प्रात्यक्षिक) (मौखिक परीक्षा)
Folk Song (Practical)

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

१) लोकगायकीची व्याख्या दया.

२) तमाशातील गवळीनीची सादरीकरणासह माहिती स्पष्ट करा

३) भारुड,दशावतार कला प्रकारातील गायकीचे स्वरुप सादरीकरणासह स्पष्ट करा

४) पोवाडा,जागरण गोंधळ गायकीचे ठेवन स्पष्ट करा

संशोधन पद्धती Credit-4

१) ग्रंथिक आणि क्षेत्रीय संशोधनाची मांडणी कशी करावी स्पष्ट करावे

सेमिस्टर २

कोर्स १ लोककलांचे प्रयोगात्मक रूप (सैद्धांतिक)

Performing Elements of Folk Arts (Theory)

क्रेडीट ४

---

१) लोककलांच्या प्रयोगरूपाचा अभ्यास हा कृती अभ्यास विभागाखाली समाविष्ट करण्यात आला असून यात लोककलांची रचनातत्वे आणि रचनातत्वांची प्रात्यक्षिके अभिप्रेत आहेत.

२) महाराष्ट्रातच नव्हे तर संपूर्ण देशातील लोककला प्रकारांचा विचार करता पूर्वरंग आणि उत्तररंग हे सुत्र दिसते.

१. पूर्वरंग : पूर्वरंगातील घटक

अ) देवतेला अवाहन

आ)देवतेला रंगस्थळी पाचारण

इ) गण

ई) गौळणी, स्फुट पदे

उ) स्फुट पदांची संपादणी

ऊ) सुत्रधार, पात्रांचे परस्परातील हास्यविनोद

२. उत्तररंग :

अ) आख्यानपर कथाकाव्याचे सादरीकरण केवळ गायकी-संपादणीतून

आ) कथाकाव्याचे नाट्यात्म सादरीकरण

इ) आरती अथवा भैरवी

कृती अभ्यासासाठी पाच लोककला प्रकारांची निवड खाली करण्यात आली असून त्यांच्या पूर्वरंगाची आणि उत्तररंगाची प्रात्यक्षिका द्वारे सैद्धांतिक मांडणी अपेक्षित आहे.

१) तमाशा

२) भारुड

३) जागरण- गोंधळ

४) पोवाडा

५) दशावतार

१. तमाशा पूर्वरंग : ढोलकी – हलगी जुगलबंदी

: गण

: मुजरा नृत्य

: गौळण

अ. हाळीची गौळण

ब. तक्रारीची गौळण

क. विनवणीची गौळण

: तात्या – बापू बतावणी अर्थात रंगबाजी

: फार्स

तमाशा उत्तररंग : वगनाट्य

: भैरवी

२. भारुड पूर्वरंग : जय जय रामकृष्ण हरी भजन

: अभंग पंचक

: विठ्ठल विठ्ठल गजर

: गौळणींचे गायन

: चक्रीभजन

भारुड उत्तररंग : विठ्ठल विठ्ठल नामगजर

: रामायण, महाभारत पुराणातील एखाद्या कथेवर नाट्यरुपी भारुड अथवा भालदार, चोपदार कैकाडीन अशी सोंगे

: भैरवीचा अभंग

: नामघोष

३ जागरण गोंधळ पूर्वरंग : देवतेची घटस्थापना

: देवतेला अवाहन, स्तवन

: देवतेला रंगस्थळी पाचारण

: गण

: गौळण

: स्फुटपदे

: स्फुट पदांच्या सादरीकरणात प्रेक्षकांशी विनोदाच्या पातळीवर संवाद

जागरण गोंधळ उत्तररंग : खंडोबा, अंबाभवानीच्या उत्पतीची अथवा दैत्य निर्दालनाची कथा, शंकर-पार्वती-गंगा, खंडोबा-म्हाळसा- बाणाई यांच्या लग्नाची कथा नाट्यात्म पद्धतीने सादर करणे.

: भैरवीचे पद

: लंगरतोड

: घटाचे उत्थापन (देवतेचे निर्गमन)

४. पोवाडा / शाहिरी : गण

: वंदनपर गीत / महाराष्ट्र गीत

: राष्ट्रपुरुष, क्रांतीकारक, शाहिरी वंदनपर गीत

: वीररसात्मक स्फूर्तीगीत

: ऐतिहासिक अथवा सामाजिक प्रसंगाचे कथात्म गायन

: शाहिरी मानाचा मुजरा / वंदनपर गीत

५. दशावतार पूर्वरंग : गण

: अभंग पंचक

: सुत्रधार – गणपती – रिद्धी-सिद्धी – भटजी प्रवेश, शंकासूर प्रवेश

: नामगजर

दशावतार उत्तररंग : रामायण, महाभारत, पुराणातील एखाद्या कथानकाचे संगीत नाटकासारखे नाट्यात्म सादरीकरण

: भैरवी

: आरती

सेमिस्टर २

कोर्स २ लोककलांचा कृती अभ्यास (सैद्धांतिक)

Practicals of Folk Arts (Theory) **क्रेडीट ४**

तमाशा, भारुड, जागरण- गोंधळ, पोवाडा, दशावतार या पाच लोककलांच्या संरचनेचा, आकृतीबंधाचा, आकृतीबंधातील प्रत्येक घटकाचा अभ्यास विद्यार्थ्यांना अनिवार्य आहे.

उपरोक्त लोककला प्रकारांच्या बृहत् अभ्यासानंतर त्यातील प्रत्येक घटकाचा सूक्ष्म अभ्यास अपेक्षित असून एकूण ४ क्रेडीट पैकी २ क्रेडीट इनडोअर स्टडी साठी दिले जातील. हा इनडोअर स्टडी विद्यार्थ्यांचा कल लोकनृत्य, लोकगीत गायन, लोकनाट्य अभिनय, लोकवाद्य वादन या चार पैकी ज्या शाखेत आहे ते लक्षात घेऊन कोणत्याही एका शाखेच्या सूक्ष्म अभ्यासासाठी दिले जातील. उर्वरित २ क्रेडीट हे पाच लोककलांचे जे खालील निर्देशित घटक आहेत त्यांच्या अभ्यासासाठी दिले जातील.

उपरी निर्दिष्ट पाच लोककला प्रकाराच्या समानधर्मी घटकांचा कृती अभ्यास

अ. वाद्य मेळाच्या प्रारंभीच्या वादनातून प्रयोगाचे सूचन

आ. नामघोष देवता आवाहनाच्या गायकीचे विविध प्रकार

इ. झील सदृश गायकीचे विविध प्रकार

ई. संपादणी / बतावणीचे विविध प्रकार

उ. म्हणणी – संपादणी – पात्रप्रवेश- पुन्हा म्हणणी असा सुत्रधार, मुख्य गायक अथवा नायकाचा प्रवास

ऊ. रंगस्थळी देवतावरण- देवता आवाहन – देवता संचार – देवता निर्गमन असा प्रवास

सेमिस्टर २

कोर्स ३ लोकनृत्याचे सादरीकरण (प्रात्यक्षिक)

Preseantation style of Folk Dance (Practical) क्रेडीट ४

तमाशा (लावणी), दशावतार (युद्धनृत्य), भारुड (पावली) विधीनाट्य (जागरण- गोंधळ) या लोककला प्रकारातील लोकनृत्याचे विद्यार्थ्यांना सादरीकरणासह प्रशिक्षण.

सेमिस्टर २

कोर्स ४ लोकाभिनयाचे सादरीकरण (प्रात्यक्षिक)

Preseantation style of Folk Acting (Practical) क्रेडीट २

तमाशा, भारुड, विधीनाट्य, पोवाडा, दशावतार या प्रयोगात्म लोककला प्रकारातील विद्यार्थ्यांना लोकाभिनयाचे प्रात्यक्षिकासह प्रशिक्षण.

सेमिस्टर २

निवडक

Electives क्रेडीट ४

विद्यार्थ्यांना आपल्या स्वेच्छेनुसार खाली दिलेल्या कुठल्याही एका कलाप्रकारचा अभ्यास करता येईल

कोर्स १

विधीनाट्याचे सादरीकरण

किंवा

कोर्स २

भक्तीनाट्याचे सादरीकरण

सेमिस्टर २

ऑन जॉब ट्रेनिंग

OJT / FP क्रेडीट ४

---

१)लोककला अकादमीच्या अंतर्गत आयोजित होणाऱ्या विविध महोत्सवामध्ये विद्यार्थ्यांना व्यावसायिक कलावंताऐवजी प्रत्यक्ष रंगमंचीय सादरीकरणाचे व्यावसायिक प्रशिक्षण दिले जाईल तसेच महाराष्ट्रातील विविध पारंपरिक लोकनाट्य कंपन्यामध्ये प्रत्यक्ष जाऊन व्यावसायिक प्रशिक्षण / क्षेत्रीय प्रकल्प घेता येईल. विविध अकृषी विद्यापीठांमध्ये प्रयोगात्म कलांच्या विभागात प्रत्यक्ष जाऊन व्यावसायिक प्रशिक्षण / क्षेत्रीय प्रकल्प घेता येईल.

प्रश्नपत्रिकेचा नमुना सेमिस्टर (२)

Credit-4

Course 1 : Performing Elements of Folk Arts (Theory)

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

१) लोकसाहित्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

२) तमाशाची व्याख्या सांगून त्याच्या स्वरूपाची विस्तृत मांडणी करा.

३) टिपा लिहा. (कोणत्याही पाच)

१) उखाणे	६) भराड्यांची गाणी
२) वाघ्या—मुरळयांची गाणी	७) डॉ. रा.चिं.ढेरे
३) खेळगीते	८) डॉ. प्रभाकर मांडे
४) वासुदेवाची गाणी	९) अद्‌भूत कथा
५) बहुरूपी	१०) गोंधळाचा पूर्वरंग

Credit-4

Course 2 : Study of Folk Drama Script (Theory)

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
२) प्रत्येक प्रश्नापुढे गुण दिलेले आहेत.

१) भक्तीप्रधान लोककलांच्या संहितेची रचना स्पष्ट करा .

२) नवरसांची माहिती देऊन महाराष्ट्रातील लोककलांचे रससापेक्ष वर्गीकरण करा.

३) टिपा लिहा. (कोणत्याही पाच)

१) कळसूत्री बाहूल्या
२) तमाशातील रंगबाजी
३) शंकासूर—भटजी संवाद
४) विधिनाट्यांची मांडणी
५) गोंधळाचे प्रकार
६) दशावताराचे प्रयोजन
७) पोवाड्याची विशेषत:
८) गवळणीचे प्रकार

(Credit-4)

Course 3 : Presentation style of folk Dance (Practical)

विद्यार्थ्यांनी आत्मसात केलेल्या लोकवाद्यांचे शास्त्रशुद्ध पद्धतीने सादरीकरन करने अनिवार्य आहे

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

१) लोकनृत्याची व्याख्या ?

२) लोकनृत्याची जडण घडण कशी होते ?

३) लोकनृत्यातील प्रकार कोणते ?

४) लोककला प्रकारातील लोकनृत्याचे सादरीकरणासह स्पष्ट करा

(Credit: 2)

Course 4 : Presentation style of Folk Acting (Practical)

सुचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

१) लोकाभिनयाचे व्याख्या दया.

२) लोकाभिनयाचे सादरीकरणासह माहिती स्पष्ट करा

३) भारुड,तमाशा कला प्रकारातील लोकाभिनयाचे स्वरुप सादरीकरणासह स्पष्ट करा

४) पोवाडा,जागरण गोंधळ विधिनाट्य ठेवन स्पष्ट करा

निवडक Credit – 4

२) विधिनाट्य जगरण गोंधळाचे प्रयोगात्मक रूप सादरीकरणासह प्रस्तुत करा

किंवा

भारुड, दशावतार या भक्तिनाटयाचे प्रयोगात्मक रूप सादरीकरणासह प्रस्तुत करा

On Job Training (OJT/FP) Credit-4

१) लोककला अकादमीच्या अंतर्गत आयोजित होणाऱ्या विविध महोत्सवामध्ये विद्यार्थ्यांना व्यावसायिक कलावंताऐवजी प्रत्यक्ष रंगमंचीय सादरीकरणाचे व्यावसायिक प्रशिक्षण कसे दिले जाईल

२) महाराष्ट्रातील विविध पारंपरिक लोकनाट्य कंपन्यामध्ये प्रत्यक्ष जाऊन व्यावसायिक प्रशिक्षण / क्षेत्रीय प्रकल्प कसे घेता येईल.

३) विविध अकृषी विद्यापीठांमध्ये प्रयोगात्म कलांच्या विभागात प्रत्यक्ष जाऊन व्यावसायिक प्रशिक्षण / क्षेत्रीय प्रकल्प कसे घेता येईल.

Letter Grades and Grade Points

Semester GPA/ Program CGPA Semester/Program	% of Marks	Alpha-Sign/ Letter Grade Result
9.00-10.00	90.0-100	O (Outstanding)
8.00-<9.00	80.0-<90.0	A + (Excellent)
7.00-<8.00	70.0-<80.0	A (Very Good)
6.00-<7.00	60.0-<70	B+ (Good)
5.50-<6.00	55.0-<60.0	B (Above Average)
5.00-<5.50	50.0-<50.0	C (Average)
4.00-<5.00	40.0-<50.0	P (Pass)
Below 4.00	Below 40	F (Fail)
Ab (Absent)	-	Absent

Team for Creation of Syllabus

Name	College Name	Sign
Prof. Dr. Ganesh Chandanshive	Head of Department, Lokkala Academy, University of Mumbai	
Prof. Manisha Kulkarni	Associate Professor, Department of Music, University of Mumbai.	
Prof. Satish Pawde	Professor, Department of Film & Television, Mahatma Gandhi Central University, Wardha	Online

Dr.Ganesh Chandanshive
Head of Department
Lokkala Academy
University of Mumbai

Dr. Anil Kumar Singh
Offg. Dean, Faculty of Interdisciplinary Studies
University of Mumbai

Sylllabus

Master in Performing Arts (Folk Arts) (Sem I to IV)

Team for Creation of Syllabus

Name	College Name	Sign
Prof. Dr. Ganesh Chandanshive	Head of Department, Lokkala Academy, University of Mumbai	
Prof. Manisha Kulkarni	Associate Professor, Department of Music, University of Mumbai.	MKulkarni
Prof. Satish Pawde	Professor, Department of Film & Television, Mahatma Gandhi Central University, Wardha	Online

Dr.Ganesh Chandanshive
Head of Department
Lokkala Academy
University of Mumbai

Dr. Anil Kumar Singh
Offg. Dean, Faculty of Interdisciplinary Studies
University of Mumbai

Shot on realme 8

Appendix B

Justification for

Master of Performing Arts (Folk arts)

1.	Necessity for starting the course:	This course is introduce a Indian culture of new generation and it is fully skill development course
2.	Whether the UGC has recommended the course:	Yes
3.	Whether all the courses have commenced from the academic year 2023-24	Yes 2023-24
4.	The courses started by the University are self-financed, whether adequate number of eligible permanent faculties is available?	It is self-finance course Only one Eligible faculty is permanent. other Eligible temporary faculties is available
5.	To give details regarding the duration of the Course and is it possible to compress the course?	Entire Graduate program of Two years: 88 Credits Year 1 : 25-28 Weeks (180 Working Days) Year 2 : 25-28 Weeks (180 Working Days) One Semester :22 Credits One Academic Year :44 Credits First Year + Second Year = 88 Credits One Credits : 10 Hours (instructional) + 10 hours Notional
6.	The intake capacity of each course and no. of admissions given in the current academic year:	25 intake capacity each year. This course for two year
7.	Opportunities of Employability / Employment available after undertaking these courses:	Yes, it is professional course. After undertaking this course student have opportunity in government and semi government cultural organization in various field such as programme officers and also the student will get research fellowship in cultural field coordinators. Students will get 100 % career opportunity in Print media and entertainment production houses.

Prof. Dr. Ganesh Chandanshive
Head of Department
Dept: Performing Arts (Folk Arts)

Dr. Anil Kumar Singh
Dean, Faculty of Interdisciplinary Studies